

Criza sanitară din sectorul ovin arată nevoia unor soluții pe termen lung pentru păstorit și sistemele agrosilvopastorale din România

Academia de Științe Agricole și Silvice, WWF-România, Facultatea de Silvicultura și Exploatare Forestiere din cadrul Universității Transilvania din Brașov, Facultatea de Silvicultură și Cadastru din cadrul USAMV Cluj Napoca și Facultatea de Silvicultură din cadrul Universității Ștefan cel Mare din Suceava propun ca actuala criză să devină punctul de pornire pentru o agendă comună privind sănătatea și bunăstarea animalelor, reziliența climatică și viitorul comunităților pastorale. Soluțiile trebuie construite împreună cu fermierii, mediul academic și autoritățile și integrate în viitoarele politici și mecanisme de finanțare.

Blocarea exporturilor și protestele crescătorilor de ovine au readus în atenția publică vulnerabilitățile unui sector esențial pentru economia rurală și pentru menținerea unor peisaje cu valoare ridicată pentru conservarea naturii. Reluarea exporturilor și controlul focarelor sunt urgente, dar nu pot reprezenta singurul răspuns. Criza sanitară veterinară este un semnal de alarmă care trebuie să accelereze soluțiile structurale capabile să reducă riscurile viitoare și să ofere păstoritului o perspectivă viabilă pe termen lung.

Peste riscurile sanitare veterinare se suprapun seceta prelungită, valurile de căldură, deficitul de apă, degradarea pajiștilor și incendiile de vegetație. În România, acestea afectează cu precădere suprafețele cu vegetație uscată, inclusiv pășunile, care constituie frecvent puncte de pornire pentru incendii ce se propagă ulterior către alte ecosisteme. Aceste presiuni se amplifică reciproc și afectează sănătatea și bunăstarea animalelor, veniturile fermierilor, siguranța alimentară și biodiversitatea. Răspunsul public trebuie, prin urmare, să treacă de la gestionarea separată a fiecărei crize la investiții integrate în reziliența fermelor și a teritoriilor rurale.

Infrastructura verde trebuie tratată ca o componentă strategică a adaptării la schimbările climatice. Conservarea arborilor de pe pajiști, dezvoltarea sistemelor agrosilvopastorale și gestionarea durabilă a resurselor de apă contribuie la sănătatea și bunăstarea animalelor, susțin producția agricolă și reduc riscul și propagarea incendiilor de vegetație. Alături de măsurile de biosecuritate, aceste soluții trebuie să devină o prioritate a politicilor publice și a mecanismelor de finanțare, pentru a asigura viitorul fermelor, al comunităților pastorale și al peisajelor rurale.

Menținerea și dezvoltarea sistemelor agrosilvopastorale, prin conservarea și creșterea unei densități adecvate de arbori pe pajiști, reprezintă o măsură importantă de adaptare la schimbările climatice. Arborii contribuie la reglarea microclimatului, reducerea stresului termic, bunăstarea animalelor datorită umbrei coronamentului, conservarea umidității, combaterea eroziunii solului

și alunecărilor de teren, stocarea carbonului, furaje suplimentare oferite de unii arbori (ghindă, jir, pere și mere pădurețe) și a resurselor de apă și la limitarea condițiilor favorabile declanșării și propagării incendiilor de vegetație, întregirea peisajelor pastorale și multe altele.

Biosecuritatea rămâne esențială, dar trebuie completată prin măsuri de reziliență

Răspunsul imediat trebuie să se bazeze pe biosecuritate, supraveghere sanitar-veterinară, trasabilitate și controlul circulației animalelor. Pe termen lung, aceste măsuri trebuie completate printr-o abordare integrată, care să consolideze reziliența fermelor inclusiv prin acces la apă sigură, gestionarea durabilă a sistemelor agrosilvopastorale și utilizarea soluțiilor bazate pe natură.

Temperaturile ridicate, seceta și degradarea pășunilor pot reduce consumul de hrană și disponibilitatea furajelor, pot accentua deshidratarea și stresul fiziologic și pot afecta productivitatea și capacitatea de adaptare a animalelor. Păstrarea și, acolo unde este necesar, refacerea vegetației lemnoase funcționale – arbori izolați, pâlcuri, garduri vii și zone de umbră – împreună cu dezvoltarea unor surse sigure de apă reprezintă măsuri de bază pentru bunăstarea animalelor și adaptarea fermelor la schimbările climatice.

Mobilitatea animalelor, prin comercializare, transport, colectare sau deplasarea turmelor, este un factor epidemiologic important. Transmiterea bolilor poate fi favorizată de introducerea unor animale infectate într-un efectiv, de contactul dintre turme sau de utilizarea în comun a adăpătorilor și a infrastructurii pastorale. Menținerea unor pășuni productive, a zonelor de umbră și a resurselor sigure de apă în apropierea comunităților poate reduce deplasările suplimentare în perioadele de secetă și caniculă și, implicit, anumite oportunități de contact între efective. Aceasta este o contribuție indirectă, care nu înlocuiește măsurile de biosecuritate, ci le completează într-un sistem integrat de gestionare a riscurilor sanitare și climatice.

De la dialogul științific la priorități construite împreună cu fermierii

WWF-România și Academia de Științe Agricole și Silvicultură „Gheorghe Ionescu-Șișești” au inițiat, în iunie 2026, un grup de lucru dedicat habitatelor forestiere și **agrosilvopastorale** din afara fondului forestier național. Reuniunea a adus împreună reprezentanți ai cercetării, mediului academic, instituțiilor publice și organizațiilor neguvernamentale.

Sistemele agrosilvopastorale pot susține simultan producția agricolă, bunăstarea animalelor, conservarea biodiversității, reglarea microclimatului și reziliența la secetă. Cu toate acestea, lipsa unei definiții clare, regulile sectoriale necorelate și mecanismele de sprijin insuficient adaptate pot încuraja fie eliminarea vegetației lemnoase valoroase, fie abandonarea pășunilor tradiționale.

Concluziile primei reuniuni reprezintă o bază de lucru, nu o listă închisă de măsuri. În etapa următoare, propunem și implicarea directă a crescătorilor de animale, APIA, ANSVSA și celelalte autorități relevante, pentru elaborarea și validarea unei liste comune de priorități.

Șase direcții de acțiune

1. **Investiții în surse sigure de apă.** Captările, adăpătorile, rezervoarele și, acolo unde condițiile hidrogeologice permit, forajele autorizate trebuie susținute ca infrastructură de bază. Relevanța acestor investiții constă atât în reducerea riscurilor sanitare, cât și în îmbunătățirea bunăstării animalelor – măsură care nu ar trebui să mai lipsească din viitorul Plan Național Strategic. Proiectarea trebuie să prevină contaminarea și contactul necontrolat dintre efective, iar acolo unde este fezabil rezervele de apă pot sprijini și intervenția în cazul incendiilor de vegetație.
2. **Definirea sistemelor agrosilvopastorale prin normele agrosilvice.** Acestea trebuie recunoscute ca sisteme agricole multifuncționale, în care pășunatul, arborii, pâlcurile de vegetație lemnoasă și celelalte elemente naturale sunt gestionate împreună. Normele trebuie să evite atât eliminarea nejustificată a vegetației lemnoase valoroase, cât și abandonarea pajiștilor tradiționale.
3. **Identificarea și cartarea lor de către APIA.** Sistemele agrosilvopastorale trebuie identificate prin date satelitare și instrumente GIS, completate, acolo unde este necesar, prin verificări în teren. Recunoașterea lor corectă în cadrul blocurilor fizice ar permite stabilirea unor reguli clare de eligibilitate și dezvoltarea unor mecanisme de finanțare adaptate.
4. **Menținerea eligibilității și recompensarea beneficiilor publice.** Fermierii nu trebuie ”penalizați” pentru arborii și vegetația lemnoasă valoroasă păstrate pe pășuni, ci recompensați pentru serviciile ecosistemice oferite. Prezența arborilor, tufărișurilor gestionate, gardurilor vii, pâlcurilor și a altor elemente naturale utile nu trebuie să conducă automat la reducerea suprafeței eligibile. Blocurile fizice trebuie delimitate astfel încât să reflecte funcționarea reală a sistemelor agrosilvopastorale, iar plățile suplimentare să sprijine pășunatul extensiv, umbra și adăpostul pentru animale, retenția apei, stocarea carbonului și biodiversitatea.
5. **Condiții decente de muncă și capacitate de intervenție.** Sunt necesare căi de acces cu impact ecologic redus, adăposturi pastorale funcționale, energie autonomă, spații pentru igienă, odihnă și prepararea hranei, precum și comunicații și semnal de urgență. Aceste investiții reduc izolarea, sporesc siguranța oamenilor și animalelor și pot face meseria de păstor mai atractivă pentru noile generații.

6. **Implicarea tuturor factorilor responsabili pentru identificarea ovinelor si caprinelor printr-o metodă sigură**, operarea în baza de date cu responsabilitate si cu procedură strictă, astfel încât numărul de animale din teren sa coincidă cu baza de date, mișcarea animalelor să se facă cu documente sanitar veterinar, cu procedură clară de responsabilități pentru cei implicați.

Prin această abordare pot fi susținute simultan oieritul, biodiversitatea și adaptarea la schimbările climatice. Sistemele agrosilvopastorale nu reprezintă o soluție directă la actuala criză sanitar-veterinară și nu trebuie prezentate ca atare. Ele constituie însă o investiție necesară în bunăstarea animalelor și reziliența fermelor pastorale. Modele relevante există atât în regiunea mediteraneeană, prin sistemul spaniol *dehesa*, cât și în țările nordice, prin pășunatul forestier și sistemele tradiționale suedeze de ferme pastorale de vară – *fäbodbruk*.

O fereastră de oportunitate pentru politici și finanțare

România pregătește instrumente care pot susține aceste schimbări: normele agrosilvice prevăzute de Codul silvic, Planul național de restaurare a naturii, viitoarea arhitectură a Politicii Agricole Comune și Cadrul Financiar Multianual 2028–2034. Aceste procese trebuie corelate, astfel încât sănătatea și bunăstarea animalelor, adaptarea climatică, conservarea naturii și dezvoltarea rurală să nu mai fie tratate separat.

WWF-România solicită autorităților să răspundă interesului public existent prin deschiderea unui proces de lucru aplicat, orientat către identificarea și implementarea soluțiilor necesare, cu participarea fermierilor, a mediului academic și a instituțiilor responsabile. Obiectivul trebuie să fie nu doar depășirea crizei actuale, ci reducerea vulnerabilităților care pot transforma viitoarele episoade sanitare și climatice în crize economice și sociale tot mai greu de gestionat.

Context științific

Cercetările desfășurate în exploatații de ovine din România indică faptul că episoadele severe de caniculă și deteriorarea condițiilor de pășunat pot afecta alimentația, comportamentul, productivitatea și echilibrul metabolic al animalelor. Literatura științifică internațională arată, de asemenea, că expunerea prelungită la temperaturi ridicate și radiație solară intensă poate reduce consumul de hrană și poate provoca deshidratare, stres oxidativ și modificări ale unor indicatori ai răspunsului imun. În perioadele de secetă, efectele pot fi amplificate de accesul limitat la apă și de diminuarea cantității, digestibilității și valorii nutritive a furajelor, cu reducerea în proporție de 20-40 % (50%) a producției animaliere (lapte, spor greutate vie, etc.).

Aceste presiuni pot afecta bunăstarea și reziliența fiziologică a ovinelor, fără ca aceasta să însemne că stresul climatic provoacă sau transmite direct o anumită boală infecțioasă.

Surse orientative

Impactul stresului climatic asupra sănătății, bunăstării și răspunsului imun al animalelor

Studii care evidențiază efectele temperaturilor ridicate și ale altor factori climatici asociați schimbărilor climatice asupra stresului fiziologic, imunității, stării de sănătate și vulnerabilității animalelor la boli.

- Mihai, A. *Influența schimbărilor climatice asupra producțiilor și metabolismului ovinelor din eco-zona sudică riverană Dunării, a județului Dolj*. Teză de doctorat, USAMV București. Cercetare realizată în perioada 2017–2023 în opt exploatații ovine din județul Dolj. Rezumatul tezei.
- Shi L. et al. (2020). *Effects of heat stress on antioxidant status and immune function and expression of related genes in lambs*. International Journal of Biometeorology, 64, 2093–2104. PubMed.
- Sevi A. et al. (2001). *Effects of solar radiation and feeding time on behavior, immune response and production of lactating ewes under high ambient temperature*. Journal of Dairy Science, 84(3), 629–640. PubMed.
- Tüfekci H., Sejian V. (2023). *Stress Factors and Their Effects on Productivity in Sheep*. Animals, 13(17), 2769. Text integral. Tüfekci H., Sejian V. (2023). *Stress Factors and Their Effects on Productivity in Sheep*. Animals, 13(17), 2769. Text integral.

Rolul vegetației forestiere în ameliorarea microclimatului și reducerea stresului termic al animalelor

Studii privind contribuția arborilor și a vegetației forestiere la reglarea condițiilor microclimatice locale, prin umbrire și moderarea temperaturii și a altor factori climatici, cu efecte favorabile asupra confortului termic și bunăstării animalelor.

Ginane, C., Bernard, M., Deiss, V., Andueza, D., & Béral, C. (2025). Shade use, welfare and performance of ewes grazing in temperate silvopastures differing in tree density. *Peer Community Journal*, 5, e39. <https://doi.org/10.24072/pcjournal.538>

Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR). ADER 15.2.1. *Cercetări privind implementarea și extinderea sistemului agrosilvopastoral, ca măsură preventivă împotriva*

aridizării și deșertificării suprafețelor pajiștilor permanente, în contextul încălzirii globale, în vederea creșterii producției cantitative și calitative care să determine creșterea producției animaliere. Coordonator: Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Pajiști Brașov, Plan Sectorial ADER 2023–2026. MADR – ADER 15.2.1

Importanța accesului la surse sigure și adecvate de apă pentru reducerea riscurilor sanitare la animale

Studii care evidențiază necesitatea disponibilității unor surse de apă suficiente, accesibile și corespunzătoare din punct de vedere sanitar, ca factor esențial pentru menținerea sănătății animalelor și reducerea riscurilor asociate utilizării surselor de apă necorespunzătoare.

- Douglas, C. & Pandey, P. (2025). “Nitrate and Bacterial Loads in Dairy Cattle Drinking Water and Potential Treatment Options for Pollutants: A Review”. *Applied Sciences*, 15(6), 3017. DOI: 10.3390/app15063017
- Meehan, M.A., Galbreath, J. & Mostrom, M. (2026). “Livestock Water Quality”. North Dakota State University Extension, AS1764

Ocrotirea și întreținerea funcțională a sistemelor agrosilvopastorale vechi și înființarea altor sisteme noi.

După identificarea și cartarea sistemelor agrosilvopastorale existente în România se propun lucrări de îngrijire a arborilor solitari de pe pășuni (combateri boli, daunători, vâsc, tăieri de regenerare, plombare scorburi, etc.) și înființarea altora noi acolo unde lipsesc.

- Mărușca, T., Mihailă, E., Taulescu, E., Memedemin, D. (2026). *Sisteme agrosilvopastorale*. Brașov: Editura Capolavoro, 243 p. ISBN 978-973-33054-0. (Contract ADER nr. 15.2.1/12.07.2023, MADR București).